

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ

**про результати відвідування
відділення стаціонарного догляду для постійного або тимчасового
проживання комунальної установи «Територіальний центр соціального
обслуговування (надання соціальних послуг)» Чигиринської міської ради**

09.08.2024

м. Черкаси, 2024 рік

I. ВСТУП

Для виконання функцій національного превентивного механізму (далі - НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 19¹, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 09.08.2024 року групою НПМ здійснено відвідування відділення стаціонарного догляду для постійного або тимчасового проживання комунальної установи «Територіальний центр соціального обслуговування (надання соціальних послуг)» Чигиринської міської ради.

Відвідування здійснювали члени групи НПМ:

Тептюк Максим Петрович, представник Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини у Черкаській області (керівник групи НПМ);

Строкань Сергій Ігоревич, головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Шваля Костянтин Вадимович, головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Проценко Людмила Петрівна, представник громадської організації.

Загальна інформація.

Керівництво комунальної установи «Територіальний центр соціального обслуговування (надання соціальних послуг)» Чигиринської міської ради:

Заїченко Андрій Трохимович, директор комунальної установи «Територіальний центр соціального обслуговування (надання соціальних послуг)» Чигиринської міської ради;

Маслак Марія Павлівна, завідувач відділення стаціонарного догляду комунальної установи «Територіальний центр соціального обслуговування (надання соціальних послуг)» Чигиринської міської ради.

Комунальна установа «Територіальний центр соціального обслуговування (надання соціальних послуг)» Чигиринської міської ради (далі – Центр) є бюджетною установою, яка утворена Чигиринською міською радою.

Центр утворений для надання соціальних послуг громадянам, які перебувають у складних життєвих обставинах і потребують сторонньої допомоги, за місцем проживання, в умовах стаціонарного, тимчасового або денного перебування.

На надання соціальних послуг в територіальному центрі мають право:

- особи похилого віку;
- особи з інвалідністю;
- особи з частковою або повною втратою рухової активності, пам'яті;
- особи з невиліковними хворобами, хворобами, що потребують тривалого лікування (із числа осіб працездатного віку на період до встановлення їм групи інвалідності, але не більше як на чотири місяці);

- особи з психічними та поведінковими розладами;
- особи, які перебувають у складних життєвих обставинах у зв'язку з безробіттям і зареєстровані в державній службі зайнятості як такі, що шукають роботу, а також у зв'язку зі шкодою, завданою стихійним лихом, катастрофою, бойовими діями, терористичним актом, збройним конфліктом, тимчасовою окупацією (і мають на своєму утриманні неповнолітніх дітей, дітей з інвалідністю, осіб похилого віку, осіб з інвалідністю), малозабезпеченістю;
- сім'ї, у яких виховуються діти з інвалідністю, та сім'ї з дітьми, у яких батьки мають інвалідність;
- внутрішньо переміщені особи;
- учасники антитерористичної операції, та особи, які здійснювали заходи із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях.

Місцезнаходження Центру: Україна, 20901, Черкаська область, Черкаський район, місто Чигирин, вулиця Йосипа Тукальського, 35-А.

Статут Центру, його структура та гранична чисельність, за пропозицією Відділу соціального захисту Чигиринської міської ради, затверджується Чигиринською міською радою.

Кошторис, штатний розпис Центру затверджує Виконавчий комітет Чигиринської міської ради.

Центр підзвітний, підконтрольний Чигиринській міській раді, підпорядкований її виконавчому комітету, міському голові, його заступникам з питань діяльності виконавчих органів влади Чигиринської міської ради.

Відділення стаціонарного догляду для постійного або тимчасового проживання на 30 ліжко-місць (далі – Заклад) є структурним підрозділом комунальної установи «Територіальний центр соціального обслуговування (надання соціальних послуг)» Чигиринської міської ради, і діє на підставі Положення затвердженого наказом № 65-2 від 14.12.2020 року.

Очолює відділення стаціонарного догляду завідувач, який призначається на посаду та звільняється з посади директором Територіального центру, за погодженням з начальником структурного підрозділу з питань соціального захисту населення Чигиринської райдержадміністрації.

Заклад розташований у окремій двоповерховій будівлі. Територія Центру огорожена та доглянута. На території закладу наявні облаштовані зони відпочинку, де підопічні можуть проводити свій час на свіжому повітрі.

У стаціонарному відділенні на день відвідування перебувало 36 підопічних (13 жінок та 23 чоловіків), з них 21 особа з інвалідністю та 3 підопічних, що мають статус внутрішньо переміщених осіб.

Обслуговування підопічних, відповідно до штатного розпису, здійснюють зокрема: завідувач відділення – 1 шт.од; заступник директора-начальник відділення соціальної допомоги вдома – 1 шт.од; провідний фахівець із соціальної роботи – 12 шт.од; фахівець із соціальної допомоги вдома – 0.5 шт.од; фахівець із соціальної допомоги вдома II категорії – 1 шт.од; соціальний робітник – 31,75 шт. од; сестра-господиня – 1,5 шт.од; лікар загальної практики-сімейний лікар I категорії – 0,5 шт.од; сестра медична – 1,5 шт.од; молодша медична сестра

з догляду за хворими – 7,5 шт.од; молодша медична сестра(сестра-ванниця) – 4 шт.од; сестра медична – 0,5 шт.од; кухар – 2 шт.од; підсобний робітник – 1 шт.од; машиніст із прання та ремонту спецодягу – 0,5 шт.од та інші працівники.

Житловий корпус обладнано протипожежною сигналізацією, вогнегасниками, водопроводом, опалення забезпечується потужностями власної котельні. У цій будівлі також розташовані харчоблок з коморою, складські та господарські приміщення.

Підопічні проживають у кімнатах по 2 – 3 особи (є декілька кімнат, де підопічні проживають по одній особі), на всіх підопічних облаштовано 2 санітарні кімнат з душем та 4 роздільних санвузла. Кнопками виклику персоналу заклад не обладнано.

Підопічні забезпечуються чотириразовим харчуванням. Вартість харчування одного підопічного на день складає 105,94 грн., вартість медичних препаратів на одного підопічного на день складає 11,27 грн. Усі підопічні мають укладені декларації із сімейними лікарями та своєчасно проходять плановий огляд вузькими спеціалістами.

Члени групи НПМ провели конфіденційне спілкування з усіма підопічними, ознайомились з особовими справами отримувачів соціальних послуг, оглянули житлові та допоміжні приміщення, медичний кабінет, санвузол та харчоблок.

Встановлено, що з кожним підопічним укладено договір про надання соціальних послуг. Скарг на неналежне поведження, застосування жорстоких або таких, що принижують гідність, видів поведження та покарання, від підопічних не надходило, однак до посадових інструкцій працівників відділення не включені пункти про заборону катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поведження.

Попереднє відвідування.

Попереднє відвідування групи НПМ було здійснено 06.04.2022 року.

За результатами попереднього відвідування виявлено такі порушення та недоліки:

1. До затверджених посадових інструкцій медичних працівників, до функціональних обов'язків медичного персоналу не включено пункти про заборону катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поведження, як це передбачено статтею 10 Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поведження і покарання;

2. В житлових кімнатах закладу використовуються ліжка для підопічних із панцерною сіткою, що підлягає заміні.

Відповідно до пункту 5 Типового Положення про Центр підопічні відповідно до встановлених норм забезпечуються в т.ч. й предметами, матеріалами, м'яким і твердим інвентарем (взуттям, одягом, постільною білизною, засобами особистої гігієни, столовим посудом). Проте в Закладі вбачається відсутність такого забезпечення (із-за відсутності належного фінансування), а потреби підопічних покриваються за рахунок благодійних організацій;

3. У деяких підопічних не встановлено групи інвалідності, хоча в Закладі перебуває 17 лежачих важкохворих підопічних, які потребують памперсів;

4. Приміщення облаштовано без урахування потреб осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення. Зокрема, у загальних коридорах відсутні поручні – мешканці пересуваються коридорами закладу, тримаючись за стіни.

4.1. Відсутнє маркування ребер першої і останньої сходинки сходового маршу, що може призвести до травмування підопічних. Відсутні тактильні таблички Брайля.

4.2. У житлових кімнатах ліжкових хворих підопічних не встановлено кнопки виклику персоналу.

4.3. З метою забезпечення приватності під час переодягання та проведення санітарно-гігієнічних процедур відсутні ширми.

За результатами відвідування було надано рекомендації:

1. Департаменту соціального захисту населення Черкаської обласної державної адміністрації:

- прийняти до уваги рекомендації за наслідками моніторингового візиту;
- в межах компетенції вжити заходів реагування на виявлені недоліки;
- забезпечити контроль за реалізацією прав підопічних закладу.

2. Чигиринській міській раді:

- передбачити у встановленому законом порядку кошти для забезпечення права підопічних на достатній життєвий рівень, що включає достатнє харчування, одяг, житло.

3. КУ «Територіальний центр соціального обслуговування (надання соціальних послуг)» Чигиринської міської ради:

3.1. Забезпечити:

- внесення змін до посадових інструкцій (функціональних обов'язків) молодшого медичного персоналу, зокрема, пункту про заборону катувань, жорстокого, нелюдського чи такого, що принижує гідність, поводження чи покарання;

- облаштування поручнями загальних коридорів закладу.

- відповідне маркування сходових маршів у закладі.

3.2. Вжити вичерпних заходів, спрямованих на недопущення та усунення всіх зазначених у звіті недоліків та порушень.

У ході відвідування встановлено, що більшість рекомендацій наданих за результатом попереднього відвідування, не виконані, однак всім підопічним було встановлено групи інвалідності.

II. ФАКТИ, ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ

Порушення права на життя та безпеку (стаття 2 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 27 Конституції України).

1. У ході відвідування встановлено, що у закладі відсутні захисні споруди (укриття) та будь-які обладнані приміщення, які мають забезпечувати можливість безпечного перебування підопічних у разі оголошення повітряної

тривоги або обстрілів, що не відповідає вимогам пункту 7 розділу XVII Державного стандарту стаціонарного догляду за особами, які втратили здатність до самообслуговування чи не набули такої здатності, затвердженого наказом Міністерства соціальної політики України від 29.02.2016 № 198, та абзацу другому підпункту 2 пункту 5 Критеріїв діяльності надавачів соціальних послуг, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 03.03.2020 № 185.

Під час сигналу «Повітрина тривога» для забезпечення безпеки підопічних працівники Закладу застосовують «Правило двох стін».

Порушення права на повагу до приватного і сімейного життя (стаття 8 Європейської конвенції з прав людини)

2. У житлових кімнатах, у яких проживає більше, ніж одна особа, відсутні ширми для забезпечення приватності під час здійснення індивідуальних гігієнічних процедур.

Зазначене створює умови, за яких неможливе забезпечення приватності підопічним та наявності позитивного терапевтичного середовища, що не відповідає пункту 34 розділу III Стандартів Європейського комітету з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводження чи покарання.

Порушення права на достатній життєвий рівень, що включає достатнє харчування, одяг, житло (стаття 48 Конституції України).

3. У кімнатах, де мешкають підопічні, на стінах і стелі наявна пліснява, від надмірної вологи відклеїлися шпалери. (Фото № 1).

4. Під час відвідування встановлено, що у порушення пункту 6.1.1.1 ДБН В.2.2-18:2007 у частині житлових кімнат не дотримано норми площі на одного підопічного, яка складає 4 м² при санітарній нормі 8 м².

5. Ліжка підопічних розташовані впритул одне до одного, в кімнатах відсутні стільці у достатній кількості, а в деяких кімнатах меблі перебувають у непридатному для використання стані та потребують ремонту або заміни.

Також житлові кімнати підопічних та допоміжні приміщення потребують ремонту.

Подушки, на яких лежать підопічні, перебувають в неналежному стані (збиті) і потребують заміни, оскільки створюють підопічним, більшість з яких є ліжковими хворими, незручності. (Фото № 2).

6. У порушення пункту 39 Типового положення про територіальний центр соціального обслуговування (надання соціальних послуг), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 29.12.2009 № 1417 для підопічних не створено належних соціально-побутових умов для проживання, зокрема встановлено порушення в організації харчування, а саме: зберігання продуктів харчування у холодильнику здійснюється без відповідного маркування та без дотримання правил товарного сусідства. (Фото № 4).

7. У житлових кімнатах Відділення відсутні кнопки виклику персоналу. У разі виникнення потреби в екстреній медичній допомозі у ліжкових хворих

підопічних виникає проблема у швидкому та своєчасному зверненню за допомогою до медичних працівників.

8. У порушення пункту 8.3.3 ДБН В.2.2-18:2007 «Заклади соціального захисту населення» відсутні настінні комбіновані світильники місцевого освітлення над ліжками підопічних у житлових приміщеннях.

9. Під час відвідування встановлено, що матраци на ліжках підопічних, зокрема ліжкових хворих, огорнуті технічною пакувальною плівкою. Зазначене порушує пункт 1.13 розділу III Мінімальних норм та може спричинити погіршення стану здоров'я підопічних, оскільки створює парниковий ефект при довготривалому користуванні, особливо в літній період. (Фото № 3).

10. Відсутній протокол дослідження якості питної води, що є порушенням Державних санітарних норм та правил «Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною», затверджених наказом Міністерства охорони здоров'я України від 12.05.2010 № 400 (далі – ДСанПіН 2.2.4-171-10).

Порушення прав осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення (статті 9, 18 Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю, стаття 25 Закону України «Про психіатричну допомогу»).

11. У порушення пункту 9 Порядку забезпечення допоміжними засобами реабілітації (технічними та іншими засобами реабілітації) осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю та інших окремих категорій населення і виплати грошової компенсації вартості за самостійно придбані такі засоби, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 05.04.2012 № 321 особи з інвалідністю, які є ліжковими хворими, не забезпечені ліжками з механічним або електричним приводом і протипролежневими матрацами.

12. Приміщення Відділення є недостатньо пристосованими для забезпечення потреб осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення у відповідності до Державних будівельних норм В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд» (далі – ДБН В.2.2-40:2018). А саме, приміщення Відділення не обладнані засобами безпеки, орієнтування, отримання інформації для осіб із порушенням зору. Будівля Відділення не оснащена попереджувальними контрастними смугами, відсутні тактильні елементи доступності.

13. У порушення пункту 11.9 ДБН В.2.2-40:2018 у санітарно-гігієнічних приміщеннях закладу відсутня тривожна сигналізація.

14. Висота порогів у закладі не відповідає нормам ДБН В.2.2-40:2018.

Порушення права на вільний та всебічний розвиток своєї особистості (стаття 23 Конституції України).

15. Статтею 23 Конституції передбачено, що кожна людина має право на вільний розвиток своєї особистості, якщо при цьому не порушуються права і свободи інших людей, та має обов'язки перед суспільством, у якому забезпечується вільний і всебічний розвиток її особистості.

Водночас у супереч пункту 7 Положення не забезпечується денна зайнятість підопічних (заняття творчістю, дозвілля, навчання, добровільна праця тощо) з урахуванням їх стану здоров'я та бажання.

Під час спілкування було встановлено, що дозвілля підопічних є вкрай обмеженим, свій час вони проводять у житлових кімнатах або за переглядом телепередач.

Порушення права на охорону здоров'я та медичну допомогу (стаття 49 Конституції України, статті 283 та 284 Цивільного кодексу України).

16. Штатним розписом Центру передбачено наявність у штаті Відділення медичного персоналу (лікар загальної практики сімейної медицини – 0,5; сестра медична – 1,5; сестра медична з дієтичного харчування – 0,5; 7,5 – молодших медичних сестер по догляду за хворими, 2 молодші медичні сестри (санітарки – банниці). Проте, Центром не отримувалась ліцензія на провадження господарської діяльності з медичної практики. Окрім цього, у Відділенні відсутній договір із закладом охорони здоров'я.

Зазначене суперечить вимогам підпункту 5 пункту 5 Критеріїв діяльності надавачів соціальних послуг, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 03.03.2020 № 185, де визначено, що одним із спеціальних критеріїв діяльності надавачів соціальних послуг, які надають послуги стаціонарно, є наявність договору із закладом охорони здоров'я або ліцензії для провадження господарської діяльності з медичної практики.

III. РЕКОМЕНДАЦІЇ:

1. Черкаській обласній військовій адміністрації:

1.1. Вжити невідкладних заходів щодо усунення наведених порушень прав осіб, яким надаються соціальні послуги зі стаціонарного догляду, а також причин та умов, що сприяють таким порушенням, їх недопущення у подальшій діяльності;

1.2. Забезпечити контроль за додержанням прав підопічних відділення стаціонарного догляду для постійного або тимчасового проживання комунальної установи «Територіальний центр соціального обслуговування (надання соціальних послуг)» Чигиринської міської ради;

1.3. Розглянути можливість виділення коштів для облаштування укриття на території закладу з дотриманням вимог наказу Міністерства внутрішніх справ України від 09.07.2018 № 579 «Про затвердження вимог з питань використання та обліку фонду захисних споруд цивільного захисту».

2. Чигиринській міській раді:

2.1. Облаштувати укриття згідно з вимогами наказу Міністерства внутрішніх справ України від 09.07.2018 № 579 «Про затвердження вимог з питань використання та обліку фонду захисних споруд цивільного захисту»;

2.2. Забезпечити контроль за усуненням порушень, виявлених в ході відвідування відділення стаціонарного догляду для постійного або тимчасового проживання комунальної установи «Територіальний центр соціального обслуговування (надання соціальних послуг)» Чигиринської міської ради.

3. Директору комунальної установи «Територіальний центр соціального обслуговування (надання соціальних послуг)» Чигиринської міської ради:

3.1. Вжити заходів щодо усунення порушень прав осіб, яким надаються соціальні послуги зі стаціонарного догляду у відділенні, виявлених під час відвідування, та їх недопущення у подальшій діяльності;

3.2. Кімнати, у яких проживає більше, ніж одна особа, облаштувати медичними ширмами для дотримання права підопічних на приватність;

3.3. Обладнати житлові кімнати закладу кнопками виклику персоналу;

3.4. До посадових інструкцій працівників відділення включити пункти про заборону катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження;

3.5. Забезпечити встановлення настінних комбінованих світильників місцевого освітлення над ліжками підопічних у житлових приміщеннях;

3.6. Забезпечити організацію денної зайнятості підопічних з урахуванням стану здоров'я та їх бажання;

3.7. Забезпечити надання медичної допомоги у відділенні стаціонарного догляду для постійного або тимчасового проживання на підставі ліцензії на провадження господарської діяльності з медичної практики або укладеного договору з закладом охорони здоров'я;

3.8. Забезпечити осіб з інвалідністю, які є ліжковими хворими, ліжками з механічними або електричними приводами та протипролежневими матрацами;

3.9. Забезпечити приміщення закладу тривожною сигналізацією;

Додатки: фотоматеріали на 1 арк. в 1 прим.

Керівник групи НПМ

**Представник Уповноваженого
Верховної Ради України з прав
людини у Черкаській області**

Максим ТЕПТЮК

Фото № 1

Фото № 2

Фото № 3

Фото № 4

